Μακεδονικά

Τόμ. 1

Αν. Βακαλοπούλου, Ιστορικά έρευναι εν
Σαμαρίνη της Δυτικής Μακεδονίας. (Ανατύπωσης
εκ του ΚΑ' τόμου του «Γρηγορίου του Παλαμά».)
Θεσσαλονίκη 1937, σελ. 31.

Ευάγγ. Στ. Τζιάτζιος

doi: [10.12681/makedonika.9304](https://doi.org/10.12681/makedonika.9304)

Copyright © 2016, Ευάγγ. Στ. Τζιάτζιος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Τζιάτζιος Ε. Σ. (2017). Αν. Βακαλοπούλου, Ιστορικά έρευναι εν Σαμαρίνη της Δυτικής Μακεδονίας. (Ανατύπωσης εκ του ΚΑ' τόμου του «Γρηγορίου του Παλαμά».) Θεσσαλονίκη 1937, σελ. 31. *Μακεδονικά*, 1, 580–581.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.9304>

λειαν τὴν προσγινομένην εἰς τὸν μορφωμένον κόσμον γενικῶς καὶ εἰδικώτερον εἰς τοὺς κλασσικοὺς φιλολόγους, τοὺς ἱστορικοὺς καὶ τοὺς φιλοσόφους διὰ τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ καὶ τῶν βαθυτάτων ψυχικῶν πηγῶν, ἐξ ὧν αὐτός ἀπέρρευσε. Ἀναλύει τὴν διαφορὰν τῶν περὶ τοῦ ἔργου τῆς λαογραφίας γνωμῶν τοῦ Πολίτου, θέτων ὡς ὑποκείμενον ταύτης τὸν λαϊκὸν πολιτισμὸν ἐν τῇ πλήρει αὐτοῦ ἐνότητι ὡς «ἐμμόρφου ἐκδηλώσεως τῆς ἐνιαιίας λαϊκῆς ζωῆς καὶ ψυχῆς», ἀπομακρυνόμενος οὕτω τῶν περὶ ἐπιβιώσεως τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ παρελθόντος ἀντιλήψεων τοῦ Πολίτου καὶ ἀντιτιθέμενος πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τῆς ψυχολογικῆς λαογραφίας τοῦ Spamer, ἀποβλεπούσης εἰς τὴν γνῶσιν τῶν πνευματικῶν καὶ ψυχικῶν δυνάμεων τοῦ λαοῦ, δηλ. τὴν γνῶσιν τοῦ τυπικοῦ χαρακτήρος τοῦ λαϊκοῦ ἀνθρώπου.

ΕΥΑΓΓ. ΣΤ. ΤΖΙΑΤΖΙΟΣ

Βασ. Κυπαρίσση, Τραγούδια τῆς Χαλκιδικῆς. Παράρτημα «Λαογραφίας»
ἀριθ. 2. Θεσσαλονίκη 1940. Σελ. γ' + 107.

Ἡ συλλογὴ αὕτη περιέχει ἐν ὅλῳ 294 τραγούδια: ἐργατικά, συναφῇ πρὸς τὰ ἔθιμα καὶ τὰς ἐορτάς, παιδικά, τῆς ἀγάπης, τοῦ γάμου, τῆς ξενιτειᾶς, μοιρολόγια, κλέφτικα, ἱστορικά, σατυρικά, γνωμικά, περιστατικά, ἀκριτικά, παραλογές καὶ δίστιχα λιανοτράγουδα. Ποικίλαι σημειώσεις καὶ πληροφορίες σχετικαὶ μὲ τὰ τραγούδια, καθὼς καὶ ἐξηγήσεις ἰδιωματικῶν λέξεων παρατίθενται ὑπὸ τοῦ συλλογέως.

Προσὸν σπουδαῖον τῆς συλλογῆς ταύτης εἶναι ὅτι τὸ κείμενον τῶν τραγουδιῶν παρέχεται εἰς ἡμᾶς ἀκριβῶς εἰς τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τοῦ τόπου προελεύσεως, δημοσιεύει δηλαδή τὰ τραγούδια ὅπως τὰ ἤκουσεν ὁ συλλογεὺς ὑπὸ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ κατονομαζομένων προσώπων.

ΕΥΑΓΓ. ΣΤ. ΤΖΙΑΤΖΙΟΣ

Ἀπ. Βακαλοπούλου, Ἱστορικαὶ ἐρευναι ἐν Σαμαρίνῃ τῆς Ἀντικῆς Μακεδονίας. (Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ ΚΑ' τόμου τοῦ «Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ».) Θεσσαλονίκη 1937, σελ. 31.

Εἰς τὴν μελέτην ταύτην ὁ συγγραφεὺς ἀναδημοσιεύει πληρέστερον ἐξ ἐνὸς χειρογράφου «διήγησιν» γραφεῖσαν ἐν Λαρίσῃ τὸ 1856 ὑπὸ τοῦ Σαμαριναίου Διοκλέους Χρυσάνθου παπᾶ Ἰωάννου περὶ τῆς κωμοπόλεως Σαμαρίνας, τῆς ἐτυμολογίας τῆς λέξεως, τῆς ἀποικίσεως τοῦ χωρίου, τῆς ἰδρύσεως τῆς μονῆς τῆς Ἀγ. Παρασκευῆς καὶ κάμνει σχετικὰς παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς «διηγέσεως» ἐν αὐτῇ τῶν ὁποίων δὲν φαίνονται πιθαναί. Ἀκολουθῶς παραθέτει «ἐν θύμῃ» χρονολογίας 20 Ἰουλίου 1785 περὶ ἐνὸς περιφήμου ληστάρχου (ἀρματωλοῦ;) ὀνόματι «Τζάτζου», ὁ ὁποῖος ἐπὶ κεφαλῇ συμμορίας ὑπερδικοσίων ἀνδρῶν εἶχε καταστή ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῶν «πασάδων καὶ μπέηδων». (Τὸ ὄνομα Τζάτζιος διασώζεται ἤδη εὐρύτατα ἐν τῇ περιφερείᾳ Γρεβενῶν.) Ἡ πληρεστέρα ἐρευνα τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην δὲν ἀποκλείεται νὰ μᾶς δώσῃ σημαντικὰς πληροφορίες περὶ τοῦ ἀρματωλισμοῦ τῶν χρόνων τούτων· ἡ ἄποψις περὶ τοῦ Τζάτζου ὡς «ἀρματωλοῦ» πιθανολογεῖται καὶ ἐκ τοῦ τετραστίχου ὅσματος τοῦ χοροῦ, τὸ ὁποῖον ὁ κ. Βακαλόπουλος ἀναφέρει ἐν ὑπόσημ. τῆς σελίδος 23:

«Ὁ Τσιατάσιος ἐκατέβαινε, ὁ Τσιατάσιος κατεβαίνει.
Τσιαταιὸ μ' τὸ ποῦθεν ἔρχεσαι κι' ἀποῦθε κατεβαίνεις;
Ν' ἀπὸ τῆ Φοῦρκα ἔρχομαι στὴ Σαμαρίνα πάνω,
σιλιάμι δίνει τὸν Πασιᾶ σιλιάμ τὸν Μουσελίμη.»

Μετὰ ταῦτα ὁ συγγραφεὺς ὁμιλεῖ περὶ τῆς μεγάλης οἰκονομικῆς ἀκμῆς τῆς Σαμαρίνης καθὼς καὶ τῆς παρακμῆς τῆς κωμοπόλεως ἐπελθούσης λόγῳ μιᾶς ἀσθενείας, τὴν ὁποίαν ὁ κ. Βακαλόπουλος θεωρεῖ ὡς εἶδος χολέρας, ἐνῶ κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν κατ' αὐτῆς ἀντιδραστικῶν μέσων προκύπτει, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς ἐπαράτου φυματίασεως καὶ κατὰ δευτέρον λόγον ἐκ τῆς ἀδυναμίας τῆς ἐπικοινωνίας τῶν κατοίκων πρὸς τὴν Θεσσαλίαν, μετὰ τὴν προσάρτησιν ταύτης εἰς τὴν Ἑλλάδα.

ΕΥΑΓΓ. ΣΤ. ΤΖΙΑΤΖΙΟΣ

Ἰουλίου **Moravcsik**, *Ἑλληνικὸν ποίημα περὶ τῆς μάχης τῆς Βάρνης*.
«Οὐγγροελληνικαὶ Μελέται» ἀριθ. 1. Budapest, 1935. Σελ. 56.

Περὶ τῆς μάχης τῆς Βάρνης, καθ' ἣν ὁ Οὐγγρος βασιλεὺς Ἰ. Ulaszlo (Οὐλάσλο) ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν οὐγγρικῶν στρατευμάτων Ἰωάννου Hunyadi (Οὐνιάδη) ἡττήθη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Μουράτ τὴν 10 Νοεμβρίου 1444, διεσώθη ἑλληνικὸν ποίημα τοῦ 15 αἰ. εἰς Παρισινὸν κώδικα (Parisinus — Coislianus gr. 316 φύλλ. 1α·12β), ὡς συγγραφεὺς τοῦ ὁποῦ ἀναφέρεται εἰς τὸ χειρόγραφον κάποιος Παρασπόνδυλος Ζωτικός. Τὸ ποίημα τοῦτο ἐξέδωκε τὸ 1874 ὁ Émile Legrand, ἐπανεξέδωκε δὲ τὸ 1894 ὁ Οὐγγρος καθηγητῆς Γουλιέλμος Pecz, μεταφράσας τοῦτο εἰς τὴν οὐγγρικὴν. Παρόμοιον ὅμως ποίημα ἦτο γνωστὸν, ὅτι εὕρισκετο εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Σεραγίου Κων/πόλεως (Constantinopolitanus bibl. Ser. gr. 35 φύλλ. 161β·179α), τὸ ὁποῖον ποίημα μόλις τὸ 1933, κατόπιν ἐπιμόνων ἀναζητήσεων, κατώρθωσε νὰ τὸ ἀνεύρῃ ὁ κ. Ἰ. Moravcsik, διευθυντῆς τῶν «Οὐγγροελληνικῶν Μελετῶν». Τοῦτο κατ' εἰς τινὰ σημείωσιν ἐγράφη τὸ 1461 «διὰ χειρὸς ἐμοῦ ἀμαθοῦς καὶ ἐλαχίστου παρὰ πάντων Νικολάου υἱοῦ Παπα Μιχαήλ» καὶ φέρει τὸν τίτλον: «Λόγος ποιητικὸς παρ' ἐμοῦ Γεωργίου Ἀργυροπούλου». Κατὰ τὸν ἐκδότην κ. Moravcsik αἱ δύο ἀναφερθεῖσαι παραλλαγαὶ εἶναι διασκευασμένα ἀντίγραφα ἐνός πρωτοτύπου ποιήματος ἐκ πολιτικῶν στίχων ἀγνώστου ποιητοῦ, ἀποτελοῦσι ἐγκώμιον τοῦ Ἰάγγου, τοῦ Οὐγγρου ἥρωος Ἰωάννου Οὐνιάδη, «πρόκειται δὲ περὶ ποιήματος, τὸ κείμενον τοῦ ὁποῦ εἶναι ζωντανόν, πού μεταβάλλεται, διασκευάζεται καὶ πλουτίζεται με νεωτέρας προσθήκας, καθὼς καὶ οἱ σύγχρονοί του θρῆνοι σχετικοὶ με τὴν ἄλυσιν τῆς Πόλεως».

Ὁ κ. Moravcsik ἔκαμε νέαν κριτικὴν ἔκδοσιν τοῦ Παρισινοῦ κώδικος στηριχθεὶς εἰς τὰς ἐκδόσεις τῶν Legrand καὶ Pecz, καὶ διορθώσας τὸ κείμενόν των ἐνιαχοῦ, παραπλεύρως δὲ παρέθεσε καὶ τὸ κείμενον τοῦ κώδικος τοῦ Σεραγίου.

Ἡ παραλλαγή τοῦ Παρισινοῦ κώδικος ἀπαρτίζεται ἐκ 466 στίχων, ἐν ᾧ ἡ τοῦ Σεραγίου ἐκ 460, φαίνεται δὲ ὅτι ὁ ἀντιγραφεὺς ταύτης μετεχειρίσθη τὴν παραλλαγὴν τοῦ πρώτου.